

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 4.

ROČNÍK XVII.

DUBEN 1936

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Brig. generál Mikuláš Doležal a podplukovník gšt. František Pohunek.

President republiky a naše vojenská tradice.

President republiky dr. Edvard Beneš navštívil 25. března t. r. pěší pluk 5 „T. G. Masaryka“ a prohlédl si jeho kasárny na Smíchově i cvičiště v Motole.

V kasárnách měl příležitost shlédnout celou práci pluku. Prohlédl si školení mužstva, světnice mužstva, skladiště, kuchyni, kdež ochutnal stravu, vojenské zátiší, knihovnu a biograf, i důstojnickou jídelnu. V knihovně podepsal pan president výtisk své knihy „Světová válka a revoluce“. V důstojnické jídelně se podepsal do pamětní knihy pluku. Na kasárenském dvoře shlédl ukázky výcviku, zejména výcvik v družstvu, výcvik s lehkým i těžkým kulometem, výcvik v házení ručních granátů, s minometem a ukázky vojenského tělocviku, a zajímalo ho plno podrobností. Z kasáren se odebral se svým průvodem do Motola, kde je ubytován III. prapor a kulometná rota pluku. Zde předvedla poddůstojnická škola plni cvičení předvojových částí, podporovaných dělostřelectvem.

Po cvičení se shromáždili důstojníci pluku a president republiky pronesl před nimi tento proslov:

Pánové, ukázali jste mi některé složky praktického výcviku a nahlédl jsem do toho, jak to vedete ve vnitřním životě kasáren a pluku.

Rád konstatuji o výcviku, že si vojáci počínají přesně a samostatně při provádění daných úkolů a rozkazů a že pracují s porozuměním. Svědčí to o pečlivém a methodickém vedení a o dobrém duchu pluku. Znám potíže, které při tom musíte překonávat. Víím zejména, že máte nedostatek mladších důstojníků, vzdálené cvičiště a jiné obtíže. Přes to dosažená úroveň výcviku svědčí o svědomitosti vaší práce. Vidím, že vaše zdejší kasárny nemohou plně vyhovovat dnešním požadavkům, i když jste je přizpůsobili a využili budovy co nejlépe. Za dobrou práci vyslovuji vám dík a uspokojení.

Zajímá mne však dnes zejména ještě jiná otázka. Viděl jsem vaše společenské místnosti a chodby. Všiml jsem si obrázků, které připomínají historii vašeho pluku a mají tím svůj veliký výchovný vojenský význam. To mne vede k tomu, abych vám řekl několik slov o naší vojenské tradici a jejím významu pro naše vojsko.

Člověk není jen tím, čím je jeho já; je i tím, čím byla minulost jeho národa a čím bude jeho budoucnost. U vojáka, u pluku a ve vojenství vůbec je to ještě významnější; tradice a vzpomínka je tu věc veliká, někdy rozhodující. Podporuje sebevědomí vojákovo, zesiluje jeho já a v rozhodné chvíli i jeho odvalu a statečnost. Každý z vás přejímá na sebe celou historii pluku, všechny jeho velké činy, žije s nimi, nase je dále, dědi je jako kolektivní majetek, který novými činy vašimi má být rozmnožován. V historii vašeho pluku je velmi mnoho krásných příkladů a vzorů z bojů ve Vladivostoku, na ussurijské frontě a na Urále. Je krásné, že nezapomínáte na tuto slavnou plukovní tradici a že je podkladem vaší vojenské mravní výchovy.

Celá historie našeho národa až do doby bělohorské je vyznačena dlouhou řadou významných vojenských činů, které upevňovaly náš kdysi samostatný stát a získávaly mu náležité mocenské postavení v Evropě. V naší národní a státní mytologii a historii prvních století, počínaje Svatoplukem a prvními Přemyslovci a pokračuje pak dobou Václavovou, Boleslavovou, Břetislavovou, Vladislavem, Václavem králem a oběma Přemysly, t. j. také už dobou, kdy státní náš život spolu tvořili naši Němci, je veliká řada vojenských činů, jež právem náležejí do vojenské historie a tradice našeho státu.

Naši historikové a naši politikové pokládají v celku za vyvrcholení naší národní energie vojensky i duchovně dobu husitskou, počítaje v to i dobu Jiřího z Poděbrad. Ať se posuzuje doba ta jakkoli, je a zůstane pro nás příkladem národní české statečnosti a mravní opravdovosti. Vojenská tradice doby husitské nikdy v našem národě nezanikla, ani v době největší poroby a politického útisku, ani v době národní svornosti, politické a náboženské tolerance a dokonce ne dnes, kdy vědomě naše vojsko musí navazovat na vojenské tradice z minulosti národa. Tradice ta byla také jedním z mravních zdrojů našeho národního vzkříšení a v našem odboji za války byla přirozeným a samozřejmým majetkem národa a zejména našich legií bez výjimky. Názvy našich legionářských pluků svědčí výmluvně o tom, jak jsme navazovali na tuto historickou tradici.

Naše armáda, třebaže mladá, má tedy bohatou a starou válečnou tradici. Navazuje před legie na významné vojenské činy naší jistě bohaté kulturně a duchovně silné minulosti, opírající se o velké mravní a kulturní hodnoty, jimiž se celá naše národní a státní historie může právem chlubit. Náš středověký stát byl státem bohatým kulturně i materiálně, byl srdcem i středověké Evropy, jako je jím Evropě dnešní, byl ve střední Evropě nejvyspělejší, nejbohatší; měl ovšem už tehdy svou německou menšinu, byl však národně pevný a vyspělý a kulturně vždy přinášel Evropě ostatní nové cenné hodnoty. A armáda tehdejšího našeho státu byla výrazem také těchto hodnot.

Život armády v míru, ve všech svých složkách má spoustu povinností i úkolů, které častým opakováním, zdokonalováním a způsobem řešení se stávají zvykem a přenášejí se z ročníků na ročník, z generace na generaci. Duch však, který prostupuje tento celý každodenní mírový život armády a vytváří mírovou její tradici, musí vyvírat z duchovních hodnot tradice historické a musí tudíž být zjevným nositelem všech vzpomínek na dějinnou velikost státu a národa. Oživované vzpomínky na velké činy, zakořeňování onoho přesvědčení, že dnešní vojsko nese s sebou na svých bedrech celá století života národa a státu a zachraňuje jej pro budoucnost, činí a má činit vojsko nepřemožitelným. Voják a celá armáda, hledíc takto na

svůj úkol, koná své historické poslání v souhlase se svým svědomím a pro společnou věc národa a státu; tím je velkým orgánem národních a státních dějin, tím je nositelkou osudu své země, tím je každý voják pravým vojákem ve službě vyšší ideje, nežli je jeho vlastní já, a již obětuje, je-li třeba, i život. To je smysl poslání vojáka.

Sloučení mírového armádního života s dobou našich dějin, proslulou morálně i válečně — s dobou našeho lesku a svobody, kterou budeme musít často hájit i s nejtěžšími oběťmi, je tudíž zdrojem optimistické síly, pevné energie, houževnatosti, charakterové pevnosti a jistoty a vzorem vojenských ctností pro vážné chvíle našich dějin, které by nás mohly v budoucnosti překvapit. Na tom musí armáda záměrně budovat mravní a odbornou hodnotu velitelského sboru a všech svých příslušníků vůbec.

Tradice formuje ducha celé armády, ducha každého jednotlivého pluku, nutí promýšlet minulost a hledět k vážným úkolům v budoucnosti, nutí nás pozitivně a spravedlivě hodnotit veliké doby naší minulosti, žene nás ve snaze se jim vyrovnat a vyhnout se jejich chybám a těžkostem. Váš pluk měl to štěstí, že vznikl jako legionářský pluk na pevné vojenské a mravní basi za světové války, a mohl proto na ní a ve spojení s naší historickou tradicí vybudovat vlastní tradici plukovní. Musíme si však přát, aby i pluky a všechny útvary armády, které vznikly až v republice, záměrně navazovaly na naši národní i státní tradici historickou i na tradici našeho odboje za války, neboť ty byly a jsou výrazem oněch morálních sil, jež založily náš stát a jež jsou jedině s to je v budoucnosti udržet.

Zdůrazňujeme-li tyto naše staré i novější tradice, nemůžeme ovšem opomíjet oběti těch synů našeho národa, kteří byli v cizích armádách, když jsme svého státu neměli, a jež nenáležely tudíž nám. Stejně nutno pochopit ty české bojovníky, kteří v cizích službách podali vynikající příklady vojenských ctností, když se duševně pod vlivem delší služby přizpůsobili anebo když si službu z povolání sami zvolili. Budeme v tom hledat více příklady chvalyhodné osobní zdatnosti a statečnosti našich lidí nežli příklad pro národní a státní tradici. Historik vyčerpá však též mnohé dobré poučení pro naši vojenskou kulturu a zkušenosti i z toho, jak jsme se chovali v dobách útisku a nesamostatnosti. Bude jen prospěšné všimnout si i s tohoto hlediska válečných dějin tehdejší doby.

Avšak nezapomeňme, že onen oživující plamen, který potřebuje moderní armáda, armáda lidová — ozbrojený národ — mohou poskytnout především slavné epochy národního života, zápal pro vlastní státní společenství, v nichž se celý státní a národní organismus vypjal mravně i vojensky do nejvyšší míry. Takto založená tradice nechť je armádě stálým zdrojem oně mocné síly, která pojí veškeré její složky a dodává celému armádnímu organismu duchovní a mravní jednoty, a nechť je též prostředkem výchovným pro pěstování vojenských ctností, důvěry a sebevědomí našeho vojáka.

Já ve vybudování této tradice, těchto našich velikých hodnot vojenských pevně věřím, přeji si, abychom stále všichni na to myslili a společně o to usilovali. Sám pomohu, kde budu moci. Děkuji vám. Armádě zdar!"

Proslov páně prezidentův, kterým se rozloučil s příslušníky pěšího pluku 5 „T. G. Masaryka“ na motolském cvičišti, má velký význam pro celou naši armádu; jím vyjádřil vrchní velitel veškeré československé branné moci svůj názor na jednu ze základních otázek vojenské výchovy — vojenskou tradici — určiv zároveň odpovídající místo v národě českoslo-

venskému vojáku, touto tradicí odchovanému. Důraz, který při tom položil na význam obsahu vojenských tradic, nesmí být proto přehlédnut.

Jaký význam má vojenská tradice pro vojáka a jak je nutné ji v armádě udržovat a pěstovat, procítili velmi dobře všichni ti, kteří sami byli vojáky. Ti však, kteří měli možnost navštívit zahraničí, na př. Německo nebo Francii, zajisté se přesvědčili, že vojenská tradice má své důležité místo také ve výchově a smýšlení všeho občanstva státu. Je si jen třeba uvědomit, co je tam po městech a městečkách rozseto vojenských pomníků, jimiž občanstvo vzdává nesmrtelný hold svým velkým vojákům, jak hojně jsou navštěvována vojenská musea obyvatelstvem všech vrstev a kolik slavností veřejného i státního života je spojováno za hranicemi se vzpomínkami na velké vojenské činy.

Ani náš dlouhý boj za ztracenou státní samostatnost se neobešel bez onoho „oživujícího plamene“ vojenské tradice, která „byla také jedním z mravních zdrojů našeho národního vzkríšení a v našem odboji za války byla přirozeným a samozřejmým majetkem národa, zejména našich legií“, jak potvrzuje spoluzakladatel a spolubudovatel našeho státu. Je proto zcela přirozené, že ona mohutná síla, která tak vynikajícím způsobem formovala ducha celého národa v osudových chvílích jeho historie, nepozbývá významu v době míru, sloužícího k načerpání nových sil; neztrácí hodnotu zejména pro armádu, která musí hledat svůj *raison d'être* v přípravě na příští zápas a pro niž „tradice a vzpomínka na minulost je věc velká, někdy rozhodující“.

Naše armáda je mladá a neměla času ani příležitosti vytvořit si podobnou tradici, jakou se honosí staré armády v státech, v nichž kult vojenského ducha je vysoce vyvinut; také naše vnitropolitické poměry nejsou ani zdaleka tak jednoznačné formy, jako v Německu nebo ve Francii. Proto otázka pěstování vojenské a zejména plukovní tradice v československé armádě jest jistě velmi vážný výchovný problém a jeho vyřešení není věc nikterak lehká. Od našeho zahraničního odboje — jako nejbližšího zdroje vojenské tradice — máme ještě příliš malý odstup a jeho doba zaujímá poměrně velmi malý úsek celého našeho usilování o národní a státní samostatnost, abychom jej mohli zhodnotit ve všech jeho jevech, a ještě větší důležitost má okolnost, že byl veden poměrně malou částí národa. Od našich velkých vojenských tradic, vyznačených dobou Přemyslovců a zvláště dobou husitskou, dělí nás tristaletá poroba, v níž se příslušníci našeho národa mohli vojensky vyvíjet toliko „v cizích službách“.

Poslední údobí této dlouhé národní i státní poroby — služba v rakousko-uherské armádě — jest ještě v živé paměti žijících současníků. Není divu, že se vyskytly hlasy pro i proti, jakmile šlo o obsah našich armádních tradic a nadhozena byla otázka, zda a do jaké míry můžeme čerpat z doby „v cizích službách“. Problém byl předmětem dlouhých úvah v ústředí vojenské správy i ve Vědeckém ústavu vojenském, ale konkrétního vyřešení nebylo dosaženo. Pan prezident svým proslavem naznačil jasně a nekompromisně cestu, kterou máme nastoupit ve věci pěstování a udržování vojenské tradice, a vyřešil tím zároveň i naléhavou otázku, jak se zachovat ke vzpomínkám z doby národní a státní poroby.

Zdrojem naší vojenské tradice mají tedy být všechny významné vojenské činy našeho kdysi samostatného státu, zejména doba Svatoplukova, Přemyslovců a doba husitství s Jiřím Poděbradským, znamenající vyvrcholení naší národní energie vojenské i duchovní. Na tuto poslední dobu položil

pan prezident největší důraz, neboť „vojenská tradice doby husitské nikdy v našem národě nezanikla, ani v době největší poroby a politického útisku, ani v době národní svornosti politické a náboženské tolerance a dokonce ne dnes, kdy vědomě naše vojsko musí navazovat na vojenské tradice z minulosti národa. Tradice ta byla také jedním z mravních zdrojů našeho národního vzkříšení a v našem odboji za války byla přirozeným a samozřejmým majetkem národa a zejména našich legií“. Proto dalším důležitým zdrojem musí být doba zahraničního i domácího odboje, zejména vzpomínky na hrdinné činy našich legií. Jimi navazuje armáda na významné vojenské činy naší kulturně i duchovně bohaté minulosti.

Ale ani k době naší dlouhé poroby se nestaví pan prezident zcela odmítavě. Ujasňuje si s porozuměním situaci těch synů našeho národa, kteří byli donuceni sloužit v cizích službách, a s pietou vzpomíná na oběti, které náš národ položil za cizí zájmy. Uvědomuje si však, že vojenské činy našich lidí ve službách nepřátelského státu, třebaš jinak vynikající, nemohou být posvěceny oním duchem, který tvoří z vojenských činů bezvýhradnou součást národní kultury, a proto radi v této době „hledat více příklady chvályhodné osobní zdatnosti a statečnosti našich lidí než příklad pro národní a státní tradici“.

Podstatou naší vojenské tradice mohou tedy být především vzpomínky na vlastní vojenské činy, vyvrcholivší v době husitské i v zahraničním odboji, jimž podkladem je hodnota národního a mravního přesvědčení. Do armády se jimi vštěpují celonárodní síly mravní i kulturní, tryskající ze života samostatného státu, naplněného činnou vůlí. Těmito silami náš národ i v době třisetleté poroby nepřestával usilovat o své bytí, ony mu zajišťovaly místo na slunci mezi ostatními evropskými národy, připravily vojenský odboj a s ním i novou národní a státní samostatnost. Pan prezident je přesvědčen, že na tradici takto založené lze vybudovat mravní i odbornou hodnotu velitelského sboru i všech příslušníků armády; tato tradice bude armádě „stálým zdrojem oné mocné síly, která pojí veškeré její složky“, dodá „celému armádnímu organismu duchovní a mravní jednoty“ a bude „prostředkem výchovným pro pěstování vojenských ctností“. Proto mírový život, vytvářející tradici mírovou, „musí vyvírat z duchovních hodnot tradice historické“ a být „nosičem všech vzpomínek na dějinnou velikost státu a národa“.

Pěstování vojenské tradice samo o sobě nemůže být cílem, smysl vidí pan prezident v poslání naší armády, jejímž úkolem bylo již v minulosti získávat státu náležité mocenské postavení v Evropě, je upevňovat a být vždy výrazem národně mravních a kulturních hodnot našeho státu. „Voják a celá armáda, hledíc takto na svůj úkol, koná své historické poslání... pro společnou věc národa a státu... je velkým orgánem národních a státních dějin, je nositelkou osudu své země... Každý voják je ve službě vyšší ideje nežli jeho vlastní já...“ Těmito slovy vymezil pan prezident armádě důležité pořadí mezi ostatními složkami národními a státními, jimi zařadil naši vojenskou tradici do národní kultury; jimi však zavazuje také nás právě tak, jako celý ostatní národ. Proto budou jeho slova slyšena v armádě i v národě. Pro armádu jsou slova jejího vrchního velitele rozkazem, který bude proveden s pochopením a přesvědčením, národu budou směrnice hlavy státu ukazovatelem cesty, která nedala zahynout předkům, vedla k obnovení našeho státu a stala se pevnou zárukou jeho udržení.

—et—